

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 09 Temmuz 2015
Sayı : 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 40'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasında değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim.
02.07.2015

Av. Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
09 Temmuz 2015
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
09 Temmuz 2015
No: 6784

GENEL GEREKÇE

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 40'inci maddesinin 1'inci fıkrası; "Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, izin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması ve **evli olmaması**; ayrıca transseksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu ve üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır." hükmünü amirdir.

Yukarıda belirtilen madde hükmü gereğince transeksüel yapıda olan kadın veya erkek bireylerin cinsiyet değişikliği işlemi "evli olmama" şartına bağlanmıştır. Bu maddeyi de kanun koyucu; "Toplumsal temeli olan **aile kurumunun cinsiyeti belirsiz kişiler tarafından sarsılmasını önlemek amacıyla** öncelikle kişinin evli olmaması ön görülmüştür. Bu koşul, kişinin bir yandan evliliğini sürdürmesi, öte yandan bu evlilik devam ederken cinsiyet değişikliğine gitmesi, bunun eşinin ya da çocuklarının ortak yaşantıları içinde yapmasının psikolojik ve ahlaki tersliklerinin önüne geçmek üzere konulmuştur." diyerek gerekçelendirmiştir.

Ancak bu gerekçe ile transeksüel yapıda olan erkek ve kadın bireylerin temel hakları ihlal edilmektedir. Şöyle ki; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 12'nci maddesi "Evlenme Hakkı" başlığı ile düzenlenen maddesinde açıkça "Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir." Denilmektedir. Bunun yanı sıra aynı sözleşmenin 8'inci maddesinin 1'nci fıkrasında "Özel ve Aile Hayatına Saygı" başlığı ile "Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir." hükmü getirilmiştir. Yine AİHS 14'üncü maddesinde "Ayrımcılık" başlığı ile düzenlenen "Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır." Hükmü düzenlenmiştir. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 2'nci ve 26'nci maddesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 2'nci maddesi hükümlerdi de ayrımcılık yasağını açıkça düzenlemektedir. İşbu kanun teklifi konusu madde de yer alan "cinsiyet değiştiren bireyin evli olmaması" ön şartı yukarıdaki maddelere ve bunun yanı sıra T.C. Anayasası ve Türk Ceza Kanunu'na açıkça aykırıdır.

Avrupa Konseyi'nin 31.03.2010 tarihli "Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılıkla Mücadele Etmek İçin Alınacak Önlemler Üzerine Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Yönelik CM/Rec(2010)5 Sayılı Tavsiye Kararı"nın 20'nci maddesine göre; "Cinsiyet geçişinin yasal olarak tanınması için gerek ön şartlar, **fiziksel yapıya ilişkin değişiklikler dâhil olmak üzere istismar eden tüm koşulların kaldırılması** amacıyla, düzenli olarak gözden geçirilmelidir." Aynı kararın 18'nci maddesinde "hemcinsler arası cinsel ilişki ile heteroseksüel cinsel ilişki için reşit olma yaşı arasındaki herhangi bir farklılık dahil olmak üzere, rıza gösteren yetişkinler arasında eşcinsel ilişkiyi kriminalize eden tüm ayrımcı kanunların yürürlükten kaldırılması sağlanmalıdır."

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırladığı "Avrupa'da cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık" başlıklı HAMMERBERG RAPORU'nun "Mahremiyet: cinsiyet tanınması ve aile hayatı" başlıklı 5'inci maddesinin 3'üncü fıkrası hükmü aynen şu şekildedir; "Trans bireyin tercih ettiği cinsiyetinin yasal olarak tanınması

*için bekâr olması ya da hâlihazırda evli bireyler için boşanmasının şart koşulmasından vazgeçilmesi."*gerekmektedir.

Bu nedenlerle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 40'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasında yapılacak değişiklik ile cinsiyet değişikliği için başvuran bireyin mahkemeden izin alması için gereken "ve evli olmaması" ibaresinin işbu kanun hükmünden çıkartılarak bireylerin hak ihlallerinin önüne geçmek amacıyla söz konusu kanun teklifi düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 40'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasında yapılacak değişiklik ile trans bireylerin cinsiyet değiştirme prosedürlerini uygulayabilmesi için evlilik birliği içinde olmama şartının kaldırılması planlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE1—4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 40'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasına getirilen değişiklik aşağıdaki şekildedir;

“MADDE 40 - Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, izin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması; ayrıca transseksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu ve üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır.”

MADDE 2 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

